Naar de euro 2.0 met een beter geldstelsel

Thomas Cool, 12 april 2013

De mantra uit Brussel is dat landen hun soevereiniteit moeten opgeven. Geen muntunie zonder politieke unie, zo luiden immers theorie en praktijk in de economische wetenschap ten aanzien van de *optimal currency area*. Brussel gebruikt iedere crisis om de geesten rijp te maken om bevoegdheden over te dragen.

De noordelijke landen en met name Angela Merkel verkeren daarbij in een wonderlijke spagaat. Als Oost-Duitse die gebukt ging onder het DDR-regime ziet Merkel het als haar historische plicht om mee te doen aan Europa. Als CDU-politica behoudt ze haar populariteit door de weigering dat Duitsland voor de andere landen gaat betalen. Maar, wanneer eenmaal bevoegdheden aan Brussel zijn overgedragen, dan zal de beslissing van Europa toch worden dat Duitsland wel degelijk moet gaan betalen. Ook Mark Rutte werkt loyaal mee aan het Brusselse project maar zet in eigen land een andere toon op. Merkel en ook Rutte zijn cynisch en irrationeel, met de logica van politici die het niet aandurven de kiezers het hele verhaal te vertellen.

Brussel doet voorstellen tot nadere integratie maar vertelt ook niet het hele verhaal dat in de toekomst overdrachten van Noord naar Zuid zijn te verwachten. Overdracht van bevoegdheden aan zo'n soort Brussel is aldus geen aanlokkelijk vooruitzicht. Brussel is primair een overheidsbureaucratie en geen wetenschappelijke instelling waarin transparantie voorop staat.

Een cruciaal voorbeeld is de affaire van ambtenaar Bernard Connolly die in 1995 tegen de euro waarschuwde maar door de Europese Commissie ontslagen werd, en waarover sommigen nu denken dat diens advies best gehoord had mogen worden, zie het interview in de Wall Street Journal door Carney (2013). Typisch is dat Connolly nu standaard gedwongen is wel te zwijgen, omdat hij commercieel adviseer is geworden en zijn klanten niet voor de voeten kan of wil lopen. In dit zeldzame interview raamt hij dat Duitsland gedwongen kan zijn tot 10% van zijn jaarlijks inkomen aan Zuid-Europa en wellicht zelfs Frankrijk over te dragen.

We zien hier twee hoofdproblemen. Ten eerste is hier gebrek aan wetenschappelijke basis bij de voorbereiding van het economisch beleid. Ten tweede heeft Noord Europa een houding van schuld en boete ten aanzien van het gebruik van geld als monetair instrument. In het euro-verdrag zijn een aantal *no-bailout* voorwaarden geformuleerd die nu de crisis versterken. In wezen gaat het ook hier om een onvoldoende wetenschappelijke basis bij het beleid.

Ook in Nederland schrijft een gangbaar kritisch econoom Bas Jacobs over de Europese Centrale Bank (ECB): "Het is voor de ECB belangrijk om haar geloofwaardigheid te behouden bij de monetaire politiek. Daarom moet monetaire financiering van oninbare staats- en bankschulden (waar Mathijs Bouman en de Duitsers terecht bang voor zijn) worden voorkomen." (diens weblog 2011). Mijn taak voor dit korte artikel is uit te leggen waarom Merkel, Rutte, Bouman en Jacobs het dus niet begrijpen.

In Brussel en de hoofdsteden van Europa begint tegelijkertijd het besef door te dringen dat de euro op zijn laatste benen loopt en dat er gedacht moet worden aan een euro 2.0. Er is immers veel aan de euro 1.0 gesleuteld waardoor het een lappendeken is geworden, met een versplintering van bevoegdheden en het risico van chaos. Denk bijvoorbeeld aan Stabiliteits en Groei Pact, stabiliteitsmechanisme, een 'semester' waarin landen in Brussel verantwoording afleggen, en nu ook nog de Europese Banken Unie. Naast het Europees Parlement van de 27 EU-lidstaten zou er een apart parlement van de 17 landen van de eurozone kunnen komen, want de controle op de begrotingen vergt ook zelf weer democratische controle – zie de Raad van State over de 'democratische vervreemding' (RvS Advies W01.12.0457/I van 18 januari).

Met dit sleutelen aan de euro heeft Europa het hete hangijzer nog niet opgelost. Landen en banken moeten sparen om schulden af te lossen en ondertussen hebben ze geen inkomen omdat de economie stagneert. Het is een kip-ei probleem waarbij het ei tot omelet is platgeslagen.

De *no-bailout* condities in Europa werken precies zo uit als de Gouden Standaard uit de jaren '30 van de vorige eeuw waardoor de Grote Depressie ontstond. In Zuid Europa is het al een Grote Depressie. Het gesteggel over de honderden miljarden voor een gezonde Europese Banken Unie zal de zaak niet verbeteren. De oplossing ligt dus niet in bezuinigen.

De oplossing is dat we onderkennen dat de euro 1.0 uitwerkt als die gouden standaard. In mijn paper *Money as gold versus money as water* doe ik enkele voorstellen voor de euro 2.0. Er is een korte samenvatting voor Jeroen Dijsselbloem.

Dit paper lanceert een nieuwe economische theorie voor een muntunie met een andere vorm van beleidscoördinatie. Overdracht van soevereiniteit aan Brussel is niet nodig wanneer landen ieder een eigen nationaal grondwettelijk Economisch Hof nemen dat erop toeziet dat de informatie in de begrotingen deugt. Parlementen houden het budgetrecht maar verliezen de mogelijkheid te manipuleren met de informatie. In die Economische Hoven zitten wetenschappers uit eigen land, die beter toezicht kunnen houden dan de onwetenschappelijke bureaucraten in het verre Brussel.

Vervolgens is er het onderscheid tussen betalingssysteem, spaarbanken en zakenbanken. Voor het betalingssysteem geldt dat iedereen een rekening bij de ECB of een filiaal daarvan kan openen. Je hoeft niet bang te zijn dat je deposito bij de ECB plots weg is, want de ECB kan altijd geld bijdrukken. Voor spaarbanken en zakenbanken kan nog een apart garantiestelsel worden ontworpen, met bepaalde grenzen en risico's, maar men houdt altijd de absolute zekerheid van geld op de betaalrekening bij de ECB. De spaarbanken en zakenbanken worden opgesplitst in kleine eenheden die met elkaar concurreren in klantvriendelijkheid, zodat ook de salarissen weer normaal worden.

Volgens de nieuwe regels van Basel III moeten banken gaan voldoen aan de kapitaaleis van 10,5%. Zolang banken niet aan die kapitaaleis voldoen durven ze nauwelijks leningen aan bedrijven te verstrekken. Dit verklaart ook een deel van de stagnatie in Europa. Die reserve is dood kapitaal, alleen handig voor (individuele) noodgevallen, die zich collectief in een goed draaiende economie niet voordoen, en die bij collectieve noodgevallen ook weinig nuttig zijn omdat iedere bank sowieso aan het infuus van de ECB komt. Het huidige beleid is dat banken langzaam sparen om aan de eis te voldoen. Het kan ook sneller. De ECB kan 400 miljard euro scheppen, zomaar uit de lucht, dit omzetten in aandelen in banken, en dit bedrag weer met die kapitaaleis neutraliseren. Wanneer Bas Jacobs nu stelt dat dit schadelijk is voor de 'geloofwaardigheid' van de ECB, dan snapt u dat hij een nuttig economisch instrument opoffert aan de heilige koe van vage praat over 'geloofwaardigheid'.

Het voorstel is overigens ook de nieuwe bankaandelen te verdelen onder de overheden van de Eurozone landen, die daarmee een lagere schuld krijgen. Cruciaal is dat geen enkel land speciaal voordeel krijgt dat zijn banken gered moeten worden: die voordelen worden verdeeld. *No bailout* kun je dan vertalen als *No special advantage*. Door de nieuwe aandelen gaan de bestaande aandelenbezitters erop achteruit, want winsten moeten over meer aandelen verdeeld worden. Deze kosten komen zo inderdaad bij de huidige aandeelhouders terecht.

Zulke monetaire financiering kan ook gebruikt worden om de schulden van Griekenland en Italië te saneren, bijv. op voorwaarde dat zij daar een lease van 40 jaar zoals Hong Kong tegenover stellen. Hun deelname aan de euro was een politieke beslissing en de eurozone moet dan consequent zijn.

Het denken in termen van schuld en boete is te scheiden van de toepassing van het monetaire instrument. Ja, pak de politici aan die de perverse euro-verdragen sloten waarbij zij hun kiezers verkeerd informeerden. Ja, pak de bankiers aan die te gemakkelijk geld

uitleenden. Ja, ontsla hoogleraren economie die er een rommeltje van maakten. Nee, laat hele landen en jonge generaties niet opdraaien voor zulk falen en misbruik. Gebruik geld als een instrument, opdat het economisch mechanisme bijdraagt tot het algemeen welzijn. Bovenal, gebruik ook de wetenschap als disciplinerend kader, zoals vaak al gebruikelijk is maar blijkbaar nog niet in de vormgeving van de democratie.

Referenties

Carney, B. 2013. Why the Euro Crisis Isn't Over. The Wall Street Journal, Feb 22, http://online.wsj.com/article/SB10001424127887324445904578285503854758408.html

Colignatus, Th. 2013a. *Money as gold versus money as water*, http://mpra.ub.uni-muenchen.de/45759/

Colignatus, Th. 2013b. *The education of Jeroen Dijsselbloem*. http://boycottholland.wordpress.com/2013/04/09/the-education-of-jeroen-dijsselbloem/

Jacobs, B. 2011. *There is no such thing as a free lunch: alleen mensen betalen de rekening van de Eurocrisis.* http://basjacobs.wordpress.com/2011/10/25/there-is-no-such-thing-as-a-free-lunch-alleen-mensen-betalen-de-rekening-van-de-eurocrisis/